

ROZSTANIA • OBITUARIES

DR EDWARD BRÓŻ (1940–2008).
ŻYCIE I DZIEŁO

Dr Edward Bróż (1940–2008). Life and work

18 kwietnia 2008 roku zmarł nagle dr Edward Bróż, adiunkt, a ostatnio starszy wykładowca w Zakładzie Botaniki Akademii Świętokrzyskiej, obecnie Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach. W ostatniej drodze życia towarzyszyła Mu rodzina oraz tłumnie zgromadzeni współpracownicy, studenci, absolwenci, przyjaciele, znajomi. W imieniu współpracowników i władz uczelni dr. Edwarda Bróza pożegnał prof. Stanisław Cieśliński.

Dr Edward Bróż urodził się 13 września 1940 roku we wsi Kosina, w powiecie Łańcut. W 1958 roku ukończył Liceum Ogólnokształcące w Łańcutcie. W latach 1959–1964 odbył studia

na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, pracę magisterską wykonał pod kierunkiem prof. Józefa Motyki.

Pracę zawodową rozpoczął w 1964 roku jako nauczyciel w szkolnictwie podstawowym w Radomiu. Dwa lata później podjął pracę w Korespondencyjnym Liceum Ogólnokształcącym, w którym w latach 1969–1973 pełnił funkcję zastępcy dyrektora szkoły. W okresie radomskim ukazały się drukiem pierwsze opracowania naukowe dr. E. Bróza. Dotyczyły one flory i zbiorowisk roślinnych Puszczy Kozienskiej i rezerwatu „Ciechostowice” w Górach Świętokrzyskich. W tym też okresie wspólnie z dr. S. Cieślińskim przygotował „Przewodnik przyrodniczy po okolicach Radomia” wydany przez Radomskie Towarzystwo Naukowe (1971), jako pomoc dla nauczycieli biologii do prowadzenia zajęć w terenie. Przewodnik został bardzo pozytywnie przyjęty przez miejscowe środowisko nauczycielskie, jak też uzyskał bardzo przychylne recenzje w ogólnopolskich czasopismach przyrodniczych. W ówczesnych czasach było to opracowanie pionierskie.

Pracując zawodowo w radomskim szkolnictwie, dr E. Bróż równolegle rozpoczął intensywne badania naukowe, które zaowocowały uzyskaniem stopnia doktora nauk przyrodniczych. Rozprawę doktorską pt. „Zbiorowiska leśne nadleśnictwa Pionki” wykonaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Krystyna Izdebskiego, kierownika Zakładu Ekologii i Ochrony Przyrody Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej, obronił w 1972 roku.

W 1973 roku w ówczesnej Wyższej Szkole Pedagogicznej w Kielcach został powołany nowy kierunek studiów – biologia. Dr E. Bróż podjął pracę w tej uczelni w Zakładzie Botaniki na etacie adiunkta, a w ostatnich latach na stanowisku starszego wykładowcy. Jednostce tej pozostał wierny do końca życia. W nowym miejscu pracy, obok ogromu zajęć związanych z organizacją nowego kierunku studiów, intensywnie rozwijał działalność naukową zapoczątkowaną w okresie radomskim. Dotyczyła ona różnych dyscyplin z zakresu geobotaniki.

Ryc. 1. Fotografowanie rzadkich gatunków (fot. A. Przemyski).

Fig. 1. Taking photo of rare species (phot. A. Przemyski).

W początkowym okresie, zgodnie z ówczesnym trendem w badaniach szaty roślinnej, były to głównie opracowania fitosocjologiczne naturalnych fragmentów roślinności leśnej. Z czasem większy nacisk położył na badania florystyczne, koncentrując się głównie na gatunkach górskich występujących na niżu, oraz gatunkach rzadkich i zagrożonych i ich ochronie. Badania obejmowały głównie obszar Wyżyny Małopolskiej ze szczególnym uwzględnieniem Gór Świętokrzyskich. Niektóre aspekty badawcze dotyczyły całego obszaru Polski. Wieloletnie badania florystyczne sprawiły, że dr E. Bróż stał się najlepszym, niekwestionowanym znawcą i autorytetem z zakresu znajomości regionalnej flory i roślinności, jej zasobów, przemian, zagrożenia i ochrony. Jego wiedza merytoryczna zdecydowanie przeważała formalne kwalifikacje.

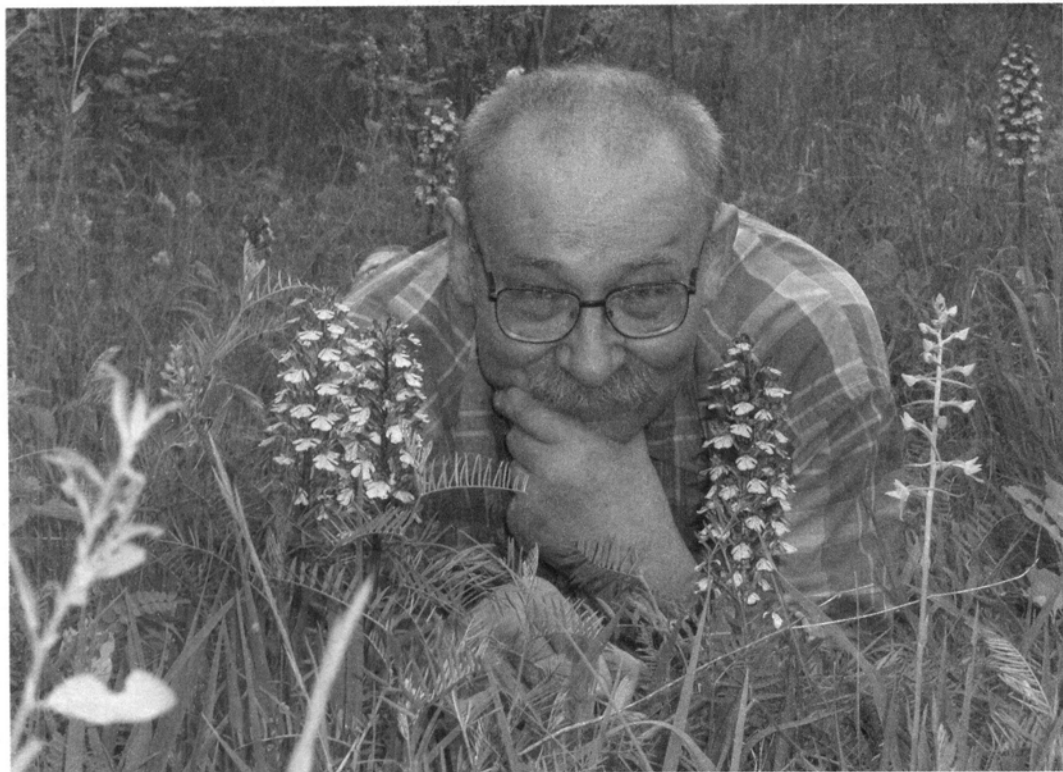
Przewodnym problemem w badaniach fitosocjologicznych i przedmiotem rozprawy habilitacyjnej były zbiorowiska leśne z udziałem jodły na Wyżynie Środkowo-Małopolskiej. Niestety ciężka choroba w pierwszej połowie lat 90. XX wieku, a następnie rekonwalescencja i urlop zdrowotny uniemożliwiły finalizację tego projektu. Pozostały jedynie bogate materiały w postaci zdjęć fitosocjologicznych (około 5000) i pierwsze próby ich opracowania, a także kilkanaście opublikowanych prac przyczynkowych.

W pracach badawczych utrzymywał ścisłe kontakty naukowe z sąsiednimi ośrodkami botanicznymi, głównie z rodzimym Uniwersytetem im. Marii Curie-Skłodowskiej, Instytutem Botaniki im. W. Szafera PAN w Krakowie i Instytutem Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego. W latach 1984–1989, w ramach Centralnego Programu

Badań Podstawowych (04.04/VI) dr E. Bróż prowadził badania nad przemianami flory naczyniowej Kielc i strefy podmiejskiej, koordynowane przez Instytut Botaniki PAN w Krakowie. Mniej więcej w tym samym czasie w ramach tematu „Badania nad gatunkami zagrożonymi flory polskiej” koordynowanego również przez Instytut Botaniki PAN (problem międzyresortowy MR. II. 2 Flory i zasoby roślinne Polski) dr E. Bróż podjął się opracowania kilkudziesięciu gatunków zagrożonych w Polsce. W okresie dwóch lat (1984–1985), we współpracy z mgr. Alojzym Przemyskim, zostało opracowanych 10 gatunków do przygotowywanej „Polskiej czerwonej księgi roślin”. Były to badania bardzo pracochłonne. Wymagały weryfikacji stanowisk wymienianych we wcześniejszych opracowaniach na obszarze całego kraju, oceny ich aktualnego rozmieszczenia, warunków siedliskowych,

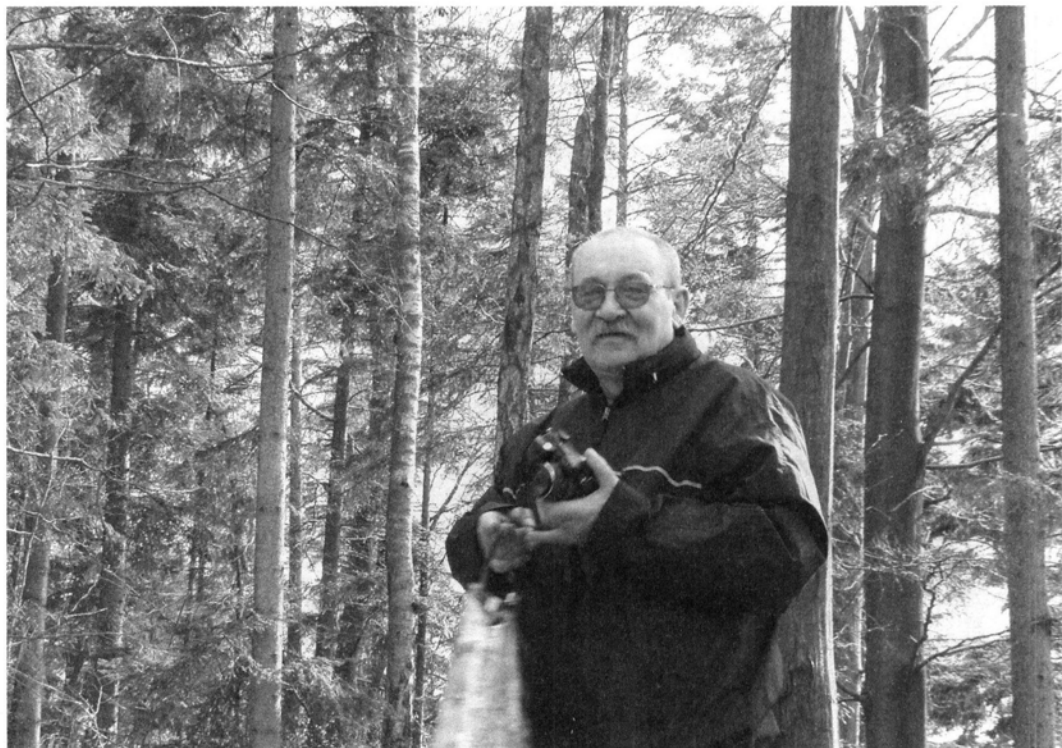
zmian wielkości populacji, zagrożeń oraz sformułowania postulatów ochronnych. Zgromadzone materiały były publikowane w kolejnych zeszytach *Chrońmy Przyrodę Ojczystą*. Tylko badacz o szerokich zainteresowaniach, wyjątkowej pracowitości i pasji badawczej, jakim był dr E. Bróż, mógł się podjąć takiego zadania.

Gruntowna znajomość flory Gór Świętokrzyskich, potwierdzona publikacjami naukowymi, zaowocowała zaproszeniem dr. E. Bróza wraz z dr. Alojzym Przemyskim do prac nad „Atlasem rozmieszczenia roślin naczyniowych Polski” pod redakcją prof. Adama Zająca i prof. Marii Zajęc. Prace nad florą roślin naczyniowych na Wyżynie Małopolskiej prowadził do końca życia. Jej owocem są manuskrypty flor: Płaskowyżu Suchedniowskiego, Gór Świętokrzyskich, Pogorza Szydłowskiego, które przygotowywał do druku wspólnie ze swoimi uczniami. Zamysłem

Ryc. 1. Fascynacja storczykami (fot. A. Przemyski).

Fig. 1. Fascination for orchid plants (phot. A. Przemyski).

Ryc. 3. Obserwacje w lesie (fot. A. Przemyski).

Fig. 3. Observations in forest (phot. A. Przemyski).

Doktora było opracowanie rozmieszczenia roślin naczyniowych na całej Wyżynie Małopolskiej.

Główną pozycję w dorobku naukowym stanowią opracowania dotyczące gatunków rzadkich w regionie, chronionych, zagrożonych, ich rozmieszczenia oraz wymagań siedliskowych, a także waloryzacji najbardziej cennych fragmentów przyrody Gór Świętokrzyskich z uwzględnieniem postulatów ich ochrony. Poza wieloma publikacjami przyczynkowymi z tego zakresu, jak np. „Notatki florystyczne z Gór Świętokrzyskich” (1977, 1981, 1984), pojawiły się pierwsze opracowania o charakterze podsumowującym, m.in. „czerwona lista” gatunków zagrożonych Gór Świętokrzyskich (1990), jedno z pierwszych tego rodzaju opracowań w kraju. Śmierć dr. Bróza przerwała przygotowania do wydania nowej rozszerzonej i uaktualnionej wersji tej listy, obejmującej obszar całej Wyżyny Małopolskiej. Ogólnie dorobek naukowy dr. E. Bróza obejmuje około 90 prac

opublikowanych w czasopismach regionalnych, krajowych i zagranicznych, samodzielnie lub we współautorstwie.

Działalność naukową dr E. Bróz umiejętnie łączył z działalnością organizacyjną i aplikacyjną. Uczestniczył w opracowywaniu planów ochrony obiektów chronionych, był inicjatorem powołania nowych rezerwatów przyrody, brał udział w inwentaryzacji flory gmin, parków krajobrazowych, a ostatnio uczestniczył w pracach nad wyznaczaniem w regionie obszarów Natura 2000. W ostatnich dwóch latach przed śmiercią zajmował się również rozmieszczeniem gatunków „naturowych” na terenie województwa świętokrzyskiego i południowej części województwa mazowieckiego.

Uczestniczył w trakcie kolejnych kadencji w pracach Wojewódzkiej Komisji Ochrony Przyrody w Kielcach, był członkiem Rady Naukowej Świętokrzyskiego Parku Narodowego. W latach

1990–1995 pracował w Komisji Ochrony Roślin Państwowej Rady Ochrony Przyrody.

Aktywność naukowa i organizatorska dr. E. Bróza przejawiała się również w angażowaniu, przygotowywaniu oraz uczestnictwie w wielu konferencjach naukowych, np. w kieleckim etapie 19 Międzynarodowej Wycieczki Fitogeograficznej (23–27.07.1989). Istotnym wkładem dr. Bróza w organizacji tej imprezy było przygotowanie czterech opracowań dotyczących flory i roślinności Gór Świętokrzyskich, opublikowanych w materiałach pokonferencyjnych „Contributions to the knowledge of flora and vegetation of Poland”, wydanych w Szwajcarii. Uczestniczył także w przygotowaniu Przewodnika Sesji Terenowych na 49 Zjazd Polskiego Towarzystwa Botanicznego, zorganizowany przez Oddział Kielecki PTB.

Dr E. Bróz wspaniale łączył działalność naukową z powinnością nauczyciela akademickiego. Jego zaangażowanie na tym odcinku było niezwykle. Cieszył się ogromnym uznaniem wśród studentów. Poza zajęciami wynikającymi

z planu studiów z wybranych przedmiotów, organizował i uczestniczył w różnego rodzaju wycieczkach, rajdach, pełnił rolę opiekuna studenckich obozów naukowych oraz ćwiczeń terenowych. Szczególnie te ostatnie były Jego ulubionymi zajęciami. Potrafił zarazić swoimi zainteresowaniami przyrodniczymi podopiecznych studentów. Był opiekunem około 110 prac magisterskich. W ostatnich latach pięciu magistrantów dr. E. Bróza podjęło studia doktorskie w Instytucie Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Trzech z nich ukończyło studia, podejmując pracę w charakterze nauczycieli akademickich na UJ i macierzystej uczelni. Dwóch pozostałych jeszcze studiuje.

Dr E. Bróz był nieustępliwy w wydawaniu rzetelnych, obiektywnych opinii z zakresu ochrony przyrody. Nie interesowały Go jakiegokolwiek interesy polityczne, czy gospodarze jeżeli działania te były zagrożeniem dla rzadkich, chronionych gatunków bądź siedlisk. Z tego powodu nie zawsze zyskiwał przyjaciół.

Za osiągnięcia naukowe w działalności

Ryc. 4. Zajęcia ze studentami w terenie (fot. A. Przemyski).

Fig. 4. Field research with students (phot. A. Przemyski).

dydaktyczno-badawczej dr E. Bróz kilkakrotnie otrzymywał nagrody Rektora, został też wyróżniony Złotym Krzyżem Zasługi i Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

W początkowym okresie działalności zawodowej był nauczycielem w szkolnictwie podstawowym i średnim. Później, pracując na Uczelni, nie zerwał kontaktów i współpracy z poprzednim środowiskiem. Od 1974 roku aktywnie uczestniczył w pracach Komitetu Okręgowego Olimpiady Biologicznej w Kielcach, a w latach 1986–1995 pełnił funkcję przewodniczącego tego Komitetu. We współpracy z Wojewódzkim Ośrodkiem Metodycznym uczestniczył w pracach komisji do przeprowadzenia egzaminu na stopnie specjalizacji zawodowej dla nauczycieli biologii. A od 1986 roku pełnił funkcję przewodniczącego tej komisji. Ponadto prowadził wykłady dla nauczycieli w ramach konferencji metodycznych.

W latach 1992–1995 pełnił funkcję przewodniczącego Oddziału Kieleckiego Polskiego Towarzystwa Botanicznego.

Dr E. Bróz był pasjonatem przyrody Gór Świętokrzyskich. Odkrywał i utrwał najcenniejsze wartości w pracach naukowych i fotografii roślin. Była to Jego kolejna pasja, którą wykonywał z ogromnym zaangażowaniem, łącząc ją z badaniami terenowymi. Pokochał przyrodę świętokrzyską i stał się jej orędownikiem.

Doktor posiadał dwa obywatelstwa: polskie i amerykańskie (Jego matka urodziła się w USA). Kilkakrotnie odwiedzał Stany Zjednoczone, gdzie przebywa Jego najbliższa rodzina; jednak zawsze bardzo szybko wracał, bo jego serce i myśl była silnie związana z polską ziemią.

Jako badacz i nauczyciel akademicki dr E. Bróz łączył takie przymioty osobowościowe jak: pracowitość, naukowa uczciwość, rzetelność, intuicja badawcza. Był bezpośredni w kontaktach i życzliwy dla wszystkich. Odszedł z kieleckiego środowiska botanicznego w pełni sił twórczych i możliwości intelektualnych. Pozostawił wiele niedokończonych prac, a celem Jego działalności w ostatnich latach było monograficzne opracowanie szaty roślinnej Gór Świętokrzyskich.

Nad przygotowaniem tej publikacji pracował do ostatnich dni życia.

Stanisław CIEŚLIŃSKI, Alojzy PRZEMYSKI,
Małgorzata SZYSZKA

WYBRANE PUBLIKACJE

- BRÓZ E., CIEŚLIŃSKI S. 1971. Przewodnik przyrodniczy po okolicach Radomia. Radomskie Towarzystwo Naukowe, Radom.
- BRÓZ E. 1973. Charakterystyka geobotaniczna rezerwatu „Zagożdżon” w Puszczy Kozienickiej. *Biul. Kwart. Radom. Tow. Nauk.* **10**(1–2): 54–91.
- BRÓZ E. 1974. Analiza biometryczna drzewostanów w rezerwacie „Zagożdżon”. *Biul. Kwart. Radom. Tow. Nauk.* **11**(3–4): 209–216.
- BRÓZ E. 1974. Flora naczyniowa rezerwatu „Zagożdżon”. *Biul. Kwart. Radom. Tow. Nauk.* **11**(3–4): 201–208.
- BRÓZ E., CIEŚLIŃSKI S. 1976. Rezerwat modrzewia polskiego Ciechostowice w Górach Świętokrzyskich. *Ochr. Przyr.* **41**: 155–178.
- BRÓZ E. 1977. *Allium victorialis* na obszarze Gór Świętokrzyskich i ich pobrzeży. *Fragm. Flor. Geobot.* **23**(3–4): 277–283.
- BRÓZ E. 1977. Notatki florystyczne z Gór Świętokrzyskich. Cz. I. *Fragm. Flor. Geobot.* **23**(3–4): 295–300.
- BRÓZ E. 1981. Notatki florystyczne z Gór Świętokrzyskich. Cz. II. *Fragm. Flor. Geobot.* **27**(3): 320–330.
- BRÓZ E., PRZEMYSKI A. 1981. Chronione oraz rzadsze elementy flory naczyniowej Krainy Świętokrzyskiej. *Stud. Kiel.* **4**(32): 141–160.
- BRÓZ E., PRZEMYSKI A. 1982. Stanowisko długosza królewskiego (*Osmunda regalis* L.) na obszarze Krainy Świętokrzyskiej. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **38**(6): 109–113.
- BRÓZ E. 1983. Notatki florystyczne z Gór Świętokrzyskich. Cz. III. *Fragm. Flor. Geobot.* **27**(4): 607–617.
- BRÓZ E., PRZEMYSKI A. 1983. Interesująca szata roślinna kompleksu leśnego „Żyznów” koło Klimontowa w woj. tarnobrzeskim. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **39**(6): 20–34.
- BRÓZ E., PRZEMYSKI A. 1983(1985). Nowe stanowiska rzadkich gatunków roślin naczyniowych z lasów Wyżyny Środkowomłopolskiej. Cz. I. *Fragm. Flor. Geobot.* **29**(1): 19–30.
- BRÓZ E., PRZEMYSKI A. 1983(1985). Występowanie *Helictotrichon planiculme* (Schrad.) Pilg. na polskim niżu. *Fragm. Flor. Geobot.* **29**(1): 31–38.
- BRÓZ E. 1985. Roślinność rezerwatu stepowego Polana Po-

- lichno koło Pińczowa oraz uwagi dotyczące jej ochrony. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **41**(6): 22–35.
- BRÓZ E. 1985. Szata roślinna rezerwatu „Czarny Las” w Świętokrzyskim Parku Narodowym. *Rocz. Świętokrz.* **12**: 99–123.
- BRÓZ E. 1986. Projektowany rezerwat leśny „Grzywy Kozłowski” w Górach Świętokrzyskich. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **42**(1): 23–37.
- BRÓZ E., PRZEMYSKI A. 1986. Projekt rezerwatu leśno-flozystycznego koło Starachowic. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **42**(5): 61–70.
- BRÓZ E., PRZEMYSKI A. 1986. Występowanie, zagrożenia oraz możliwości ochrony tojadów: mołdawskiego *Aconitum moldavicum* i dzióbatego *A. variegatum* w Polsce. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **42**(6): 28–42.
- BRÓZ E., PRZEMYSKI A. 1986–1987. Stanowisko *Ligularia sibirica* (L.) Cass. na obszarze Niecki Włoszczowskiej. *Fragm. Flor. Geobot.* **31–32**(3–4): 293–299.
- BRÓZ E. 1987. Czosnek siatkowaty *Allium victorialis* – występowanie, zagrożenia oraz uwagi dotyczące ochrony jego reliktowych stanowisk w Polsce. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **43**(1): 29–39.
- BRÓZ E., PRZEMYSKI A. 1987. Chronione oraz rzadsze elementy flory naczyniowej Krainy Świętokrzyskiej (część II). *Stud. Kiel.* **4**(56): 7–18.
- BRÓZ E. 1988. Goryczki *Gentiana* L. sp. Krainy Świętokrzyskiej. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **44**(5): 22–32.
- BRÓZ E. 1988. Miesiącznica trwała *Lunaria rediviva*: występowanie, zagrożenia i uwagi dotyczące jej ochrony w Polsce. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **44**(1): 39–55.
- BRÓZ E. 1988. Walory geobotaniczne wybranych rezerwatów przyrody nieożywionej w Górach Świętokrzyskich. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **44**(2): 18–34.
- BRÓZ E. 1988. Występowanie oraz zagrożenie zanikiem: zielonej *Asplenium viride* i północnej *Asplenium septentrionale* w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem ich reliktowych stanowisk na niżu. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **44**(4): 33–42.
- BRÓZ E., PRZEMYSKI A. 1988. Gatunki ciemiężcy *Veratrum* L. sp. rosące w Polsce, stopień ich zagrożenia i stan ochrony. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **44**(6): 24–39.
- BRÓZ E., PRZEMYSKI A. 1988. Nowe stanowiska rzadkich oraz zagrożonych gatunków roślin naczyniowych na Wyżynie Środkowomłopolskiej i jej pobrzeżach. Część I. *Fragm. Flor. Geobot.* **33**(3–4): 239–249.
- BRÓZ E., PRZEMYSKI A. 1989. Nowe stanowiska rzadkich gatunków roślin naczyniowych z lasów Wyżyny Środkowomłopolskiej. Część II. *Fragm. Flor. Geobot.* **34**(1–2): 15–25.
- BRÓZ E. 1990. Lista wymierających i zagrożonych gatunków roślin naczyniowych Krainy Świętokrzyskiej. *Rocz. Świętokrz.* **17**: 97–105.
- BRÓZ E. 1990. Zagrożenia rodzimej flory naczyniowej Krainy Świętokrzyskiej. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **46**(2–3): 14–31.
- BRÓZ E., KAPUŚCIŃSKI R. 1990. Chronione i zagrożone gatunki roślin naczyniowych Świętokrzyskiego Parku Narodowego oraz projektowanego Zespołu Parków Krajobrazowych Gór Świętokrzyskich. *Rocz. Świętokrz.* **17**: 107–133.
- BRÓZ E. 1991. Archeologiczne i przyrodnicze wartości rezerwatu „Krzemionki Opatowskie” na Kielecczyźnie. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **47**(6): 27–39.
- BRÓZ E. 1991. Flora paproci Krainy Świętokrzyskiej – zasady, zagrożenia oraz postulaty ochronne. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **47**(5): 32–52.
- BRÓZ E. 1991. Rezerwaty archeologiczno-przyrodnicze w regionie Gór Świętokrzyskich. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **47**(3): 39–51.
- BRÓZ E. 1992. Archaeological and nature reserve „Krzemionki Opatowskie” (Góry Świętokrzyskie Mountains, Central Poland). W: K. ZARZYCKI, E. LANDOLT, J. J. WÓJCICKI (red.), Contributions to the knowledge of flora and vegetation of Poland. *Veröff. Geobot. Inst. ETH, Stiftung Rübel, Zürich* **107**: 369–373.
- BRÓZ E. 1992. The Góry Świętokrzyskie Mountains (Central Poland). W: K. ZARZYCKI, E. LANDOLT, J. J. WÓJCICKI (red.), Contributions to the knowledge of flora and vegetation of Poland. *Veröff. Geobot. Inst. ETH, Stiftung Rübel, Zürich* **107**: 331–344.
- BRÓZ E. 1992. The Świętokrzyski National Park (Central Poland). W: K. ZARZYCKI, E. LANDOLT, J. J. WÓJCICKI (red.), Contributions to the knowledge of flora and vegetation of Poland. *Veröff. Geobot. Inst. ETH, Stiftung Rübel, Zürich* **107**: 345–349.
- BRÓZ E. 1992. Góry Świętokrzyskie. Część ogólna. W: S. CIEŚLIŃSKI (red.), Przewodnik sesji terenowych 49 Zjazdu PTB. Oddział Kielecki PTB, Kielce, s. 5–19.
- BRÓZ E. 1992. Trasa 1. Subregion Chęciński. W: S. CIEŚLIŃSKI (red.), Przewodnik sesji terenowych 49 Zjazdu PTB. Oddział Kielecki PTB, Kielce, s. 21–30.
- BRÓZ E., PRZEMYSKI A. 1992. Omieg górski *Doronicum austriacum* – występowanie, zagrożenia oraz uwagi dotyczące ochrony jego reliktowych stanowisk w Polsce. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **48**(1): 51–61.
- MACIEJCZAK B., BRÓZ E. 1992. Changes in the vascular flora of the city and suburban zone of Kielce (Central Poland) and present state. W: K. ZARZYCKI, E. LANDOLT, J. J. WÓJCICKI (red.), Contributions to the knowledge of flora and vegetation of Poland. *Veröff. Geobot. Inst. ETH, Stiftung Rübel, Zürich* **107**: 347–385.
- BRÓZ E., PRZEMYSKI A. 1993. *Hammarbya paludosa* (L.) O. Kuntze (*Malaxis paludosa* Sw.) – wątlak błotny. W: K. ZARZYCKI, R. KAŹMIERCZAKOVA (red.), Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe.

Instytut Botaniki PAN, Instytut Ochrony Przyrody PAN,
Kraków, s. 274–275.

BRÓŻ E., ZIELIŃSKI J. 1993. *Rubus xanthocarpus* (Rosaceae)
– a new naturalized species in the flora of Poland. *Fragm.
Flor. Geobot.* **38**(1): 153–157.

BRÓŻ E., KAPUŚCIŃSKI R. 2000. Przegląd roślin naczyniowych.
W: S. CIEŚLIŃSKI, A. KOWALKOWSKI (red.), Monografia
Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Świętokrzyski
Park Narodowy, Bodzentyn – Kraków, s. 235–252.

BRÓŻ E. 2001. [Autor opracowań regionalnych]. W:
A. ZAJĄC, M. ZAJĄC (red.), Atlas rozmieszczenia roślin
naczyniowych w Polsce. Nakładem Pracowni Chorologii
Komputerowej Instytutu Botaniki UJ, Kraków.

BRÓŻ E., NOBIS M., PIWOWARCZYK R. 2003. Nowe stano-
wiska rzadkich i chronionych gatunków roślin naczy-
niowych na Przedgórzu Iłżeckim (Wyżyna Małopolska).
Fragm. Flor. Geobot. Polon. **10**: 13–18.

BARYŁA J., BRÓŻ E., CZYŁOK A., MICHALEWSKA A.,
NIKEL A., NOBIS M., PIWOWARCZYK R., POŁOCZEK A.
2005. *Typha laxmanii* Lepech. the new, expansive keno-
phyte in Poland: distribution and taxonomy. *Acta Soc.
Bot. Pol.* **74**(1): 25–28.

BRÓŻ E., PODGÓRSKA M. 2005. *Symphytotrichum ciliatum*
(*Brachyactis ciliata*) (Asteraceae) w Polsce. *Fragm.
Flor. Geobot. Polon.* **12**(2): 291–299.

BRÓŻ E., PODGÓRSKA M., PRZEMYSKI A. 2006. The extinc-
tion of relict locations of *Pleurospermum austriacum*
(L.) Hoffm. on the Małopolska Upland. *Nat. Conserv.*
62(5): 43–52.

WSPOMNIENIE O PROF. DR HAB. EUGENII POGAN (15 IX 1919–28 XI 2007)

Obituary for Professor Eugenia Pogan (15 IX 1919–28 XI 2007)

28 listopada 2007 roku zmarła prof. dr hab. Eugenia Pogan, wybitna uczona, nestor polskiej cytologii roślin, znakomity nauczyciel akademicki i wychowawca licznej rzeszy botaników i cytologów. Zapamiętaliśmy Panią Profesor jako osobę życzliwą, skromną i obowiązkową, która dzięki swej pasji naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej potrafiła skupić wokół siebie niemałe grono uczniów i współpracowników. Była dla wielu z nas niekwestionowanym autorytetem, doradcą w sprawach naukowych, przy tym osobą wiele wymagającą zarówno od siebie jak i od innych.

Profesor Eugenia Pogan (z d. Banach) urodziła się 15 września 1919 roku w Krakowie. Tutaj też złożyła w 1937 roku egzamin dojrzałości i rozpoczęła studia na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, przerwane wybuchem wojny. Trudne lata okupacji niemieckiej przetrwała pracując w biurze Powiatowego Związku Cechów Rzemieślniczych w Krakowie. Po wojnie wznowiła studia, które ukończyła w 1948 roku uzyskując dyplom magistra filozofii w zakresie botaniki. Już w 1947 roku, jako studentka, podjęła pracę naukowo-dydaktyczną w Katedrze Anatomii i Cytologii Roślin Uniwersytetu Jagiellońskiego, którą kontynuowała aż do czasu odejścia na emeryturę w 1989 roku, kolejno jako młodszy asystent (1948–1949), starszy asystent (do 1950), adiunkt (do 1962), docent etatowy, w końcu zaś profesor nadzwyczajny (od 1973) i profesor zwyczajny (od 1983). Stopień doktora nauk przyrodniczych uzyskała w 1950 roku na podstawie rozprawy pt. „Badania cyto-ekologiczne nad polskimi gatunkami rodzaju *Cardamine*”, wykonanej pod kierunkiem

prof. Marii Skalińskiej. W 1962 roku, w oparciu o rozprawę pt. „Odrębność gatunkowa i próba wyjaśnienia genezy *Alisma lanceolatum* With.” uzyskała stopień doktora habilitowanego.

W roku 1964 prof. Eugenia Pogan przejęła po prof. Marii Skalińskiej kierownictwo Katedry Anatomii i Cytologii Roślin UJ (od 1970 roku Zakładu Cytologii i Embriologii Roślin), które sprawowała aż do czasu przejścia na emeryturę. W tym czasie pełniła wiele innych ważnych funkcji na Uniwersytecie Jagiellońskim, m.in. Prodziekana Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi (1966/67–1968/69), Dyrektora (dwie kadencje), oraz Zastępcy Dyrektora Instytutu Botaniki (jedna kadencja). Uczestniczyła także aktywnie w pracach licznych komisji senackich i wydziałowych UJ. Poza tym, prof. Pogan była członkiem Komitetu Biologii Ewolucyjnej i Teoretycznej PAN (od 1974), Komisji Biologicznej Oddziału Krakowskiego PAN (od 1963), komitetu redakcyjnego *Acta Biologica Cracoviensia Series Botanica* (od 1978) oraz *Evolutionary Trends in Plants* (1988–1990), a także członkiem licznych krajowych i zagranicznych towarzystw naukowych.

Zainteresowania naukowe prof. Eugeniei Pogan koncentrowały się wokół zagadnień z zakresu cytotaksonomii i embriologii roślin okrytonasiennych. Wiązały się one z problemami ewolucyjnymi, szczególnie zaś z zagadnieniami mechanizmów cytologicznych specjacji oraz zróżnicowania wewnątrzgatunkowego roślin. Już pierwsza opublikowana przez Nią rozprawa, traktująca o zróżnicowaniu kariologicznym zbiorowego gatunku *Cardamine pratensis* L., pozwoliła na wykrycie niezwykle interesujących zjawisk z tego zakresu. W dalszych pracach nad *Cardamine* i innymi rodzajami (*Dentaria*, *Parnassia*, *Sedum*) kontynuowała z powodzeniem te wątki i dostarczyła wielu danych, w znacznej części nowych dla nauki, rzucających światło na pochodzenie i ewolucję badanych taksonów oraz ich cytologiczne zróżnicowanie. Do najważniejszych osiągnięć Pani Profesor z wcześniejszego okresu Jej działalności naukowej zaliczyć należy monograficzne opracowania rodzaju *Alisma*, przeprowadzone w oparciu o okazy z całego obszaru występowania rodzaju (Europa, Azja, Ameryka Północna). Skompletowanie materiału

Ryc. 1. Uroczystość w Katedrze Anatomii i Cytologii Roślin Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, ul. św. Jana 20 (1962 r.).

Fig. 1. Celebration in the Chair of Plant Anatomy and Cytology of the Jagiellonian University, Kraków, Św. Jana str. 20 (1962).

Od lewej siedzą [sitting from the left]: Romana Czapiak, Zofia Trela-Sawicka, Eugenia Pogan, Maria Skalińska, Mieczysław Rozmus, Janina Małecka, Krystyna Turała; stoją [standing]: Elżbieta Kubień, Irena Dorda, Ewa Zastawniak, Maria Ochlewska, Romana Izmailow, Andrzej Jankun, Eugeniusz Bielecki.

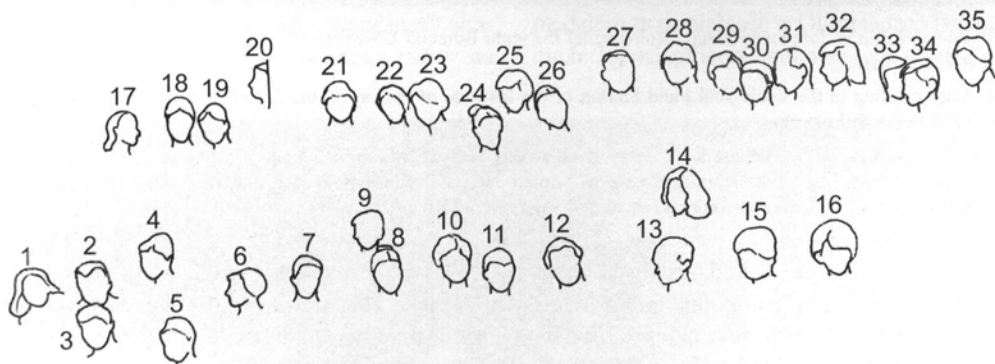
Ryc. 2. Pochód inauguracyjny rok akademicki 19972/1973; w pierwszym szeregu profesor Jadwiga Dyakowska i profesor Eugenia Pogan.

Fig. 2. Cortege inaugurating academic year 1972/1973; professor Jadwiga Dyakowska and professor Eugenia Pogan in the first row.

oraz przeprowadzenie części tych badań możliwe było dzięki stypendium Fundacji Rockefellera (1961/1962), w ramach którego odbyła wielomiesięczny staż naukowy w Zakładzie Biosystematyki Uniwersytetu w Montrealu, kierowanym wówczas przez światowej sławy biosystematyka, prof. Askela Löve. Praca pod jego kierunkiem umożliwiła prof. Pogan nie tylko przeprowadzenie własnych badań, ale i ułatwiła jej zorientowanie się w najnowszych problemach biologii ewolucyjnej roślin. Przeprowadzone badania obejmowały nie tylko kariologię, ale i morfologię, anatomię i embriologię badanych gatunków. Na szczególną uwagę zasługuje fakt wykrycia – po raz pierwszy w rodzaju *Alisma* – mieszańców międzygatunkowych oraz udokumentowanie istotnej roli poliploidyzacji i zmian strukturalnych chromosomów w ewolucji tego rodzaju. W następnych latach Pani Profesor zajmowała się z nie mniejszym powodzeniem m.in. biosystematyką takich rodzajów jak *Eleocharis* oraz *Ficaria*. Dorobek prof. Pogan z zakresu

biosystematyki roślin okrytozalążkowych jest bogaty i zróżnicowany. Cechuje go, jak wszystkie inne Jej przedsięwzięcia naukowe, wyjątkowa rzetelność badawcza, wszechstronność i dogłębna znajomość poruszanych zagadnień.

Odrębną, niezwykle ważną, choć dziś trochę niedoceniającą dziedziną działalności naukowej Pani Profesor była kariologia flory polskiej, której poświęciła bardzo wiele uwagi, pracy i wysiłków organizacyjnych. To właśnie z jej inspiracji i pod jej kierunkiem Zakład Cytologii i Embriologii Roślin stał się najważniejszym w Polsce i jednym z najbardziej znaczących w Europie ośrodków prowadzących bardzo szeroko zakrojone badania w tym kierunku. Przez wiele lat pracownicy naukowcy Zakładu opracowywali kariologię kolejnych gatunków roślin okrytozalążkowych, co owocowało regularnie ukazującymi się raportami dotyczącymi liczb chromosomów oraz innymi, zbiorczymi i syntetycznymi opracowaniami. Ostatnie podsumowanie stanu wiedzy na temat liczb chromosomów

Ryc. 3. Wycieczka botaniczna Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego i Polskiej Akademii Nauk w 1972 r. – okolice Leżajska.

Fig. 3. Botanical excursion of the Institute of Botany of the Jagiellonian University and the Polish Academy of Sciences in 1972 – vicinity of Leżajsk.

1 – Krystyna Wasylikiowa, 2 – Bogdan Zemanek, 3 – Józef Wróbel, 4 – Krystyna Towpasz, 5 – Stefania Loster, 6 – Elżbieta Baradziej, 7 – Trau Dink Nghia, 8 – Krystyna Harmata, 9 – ?, 10 – Anna Wandzilak, 11 – Danuta Tumidajowicz, 12 – Eugenia Pogan, 13 – Jerzy Rychlewski, 14 – Romana Walter, 15 – Maria Godlewska, 16 – Irena Bednarska, 17 – Romana Czapiak, 18 – Gaber Soliman, 19 – Halina Piękoś, 20 – Irena Kucowa, 21 – Danuta Żabińska, 22 – Romana Izmailow, 23 – Ewa Skalna, 24 – Maria Ptak, 25 – Krystyna Turała, 26 – Elżbieta Kuta, 27 – Andrzej Jankun, 28 – Zbigniew Mirek, 29 – Adam Nadachowski, 30 – ?, 31 – Kazimierz Szczepanek, 32 – Józef Bober, 33 – ?, 34 – Marek Matoga, 35 – Adam Jasiewicz.

polskich roślin okrytozalążkowych, autorstwa prof. Eugenii Pogan i prof. Heleny Weisło, ukazało się drukiem w 1990 roku. Konsekwentne, długoletnie wysiłki zespołu pracowników Zakładu, mające na celu skompletowanie danych

na temat kariologii polskich roślin okrytozalążkowych, zostały wyróżnione wpisem do Księgi Czynów UJ. Po odejściu Pani Profesor na emeryturę badania w tym kierunku były wprowadzone w Zakładzie kontynuowane, ale ich zakres uległ

Ryc. 4. Po spotkaniu w Terenowej Stacji Ekologicznej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Polance Haller, 1980 r (fot. S. Loster).

Fig. 4. After meeting in the Ecological Field Station of the Institute of Botany of the Jagiellonian University in Polanka Haller, 1980 (phot. S. Loster).

Od prawej [From the right]: Elżbieta Kuta, Jerzy Rychlewski, Lesław Przywara, Eugenia Poganowa, Romana Izmailów, Andrzej Jankun, Anna Medwecka-Kornaś, Katarzyna Turnau, Helena Trzczińska-Tacik, Krystyna Turała-Szybowska, Zofia Trela-Sawicka, Krystyna Towpasz, Andrzej Joachimiak, Małgorzata Kotańska

znaczному ograniczeniu. Szkoda, gdyby bowiem prowadzone były nadal z podobną intensywnością, flora polska z pewnością należałaby dziś do najlepiej zbadanych pod tym względem na świecie. O znaczeniu tej części dorobku naukowego prof. Pogan i zespołu, który potrafiła do badań kariologicznych zmobilizować, świadczy fakt, że wyniki tych badań są nadal często cytowane zarówno przez polskich jak i zagranicznych autorów. Ze względu na znaczne rozciągnięcie badań nad kariologią flory polskiej w czasie, ich wyniki były rozproszone i trudno dostępne dla badaczy z innych ośrodków, szczególnie zagranicznych. Ostatnio udało się je opracować i udostępnić w formie elektronicznej (<http://www.binoz.uj.edu.pl:8080/chromosomes/>), tak więc wszyscy zainteresowani mogą się z nimi zapoznać i ocenić wielki wkład Pani Profesor w rozwój badań nad kariologią roślin okrytozalążkowych.

Dorobek naukowy profesor Eugenii Pogan obejmuje 53 prace oryginalne oraz znaczną liczbę prac przeglądowych, monografii, recenzji, sprawozdań i streszczeń referatów przedstawianych na zjazdach i konferencjach naukowych. Poza tym Pani profesor była autorką kilku rozdziałów w opracowaniach książkowych i brała udział w zbiorowym tłumaczeniu podręcznika botaniki dla szkół wyższych.

Profesor Eugenia Pogan była zamiłowanym pedagogiem, wybijającym się dydaktykiem i wychowawcą. Jako wieloletni członek Komisji Dydaktycznej Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UJ oraz członek i przewodniczący Komisji Dydaktycznej kierunku biologii uczestniczyła m.in. w opracowaniu programu studiów biologicznych na Uniwersytecie Jagiellońskim. Opracowała też nowe szczegółowe programy wykładów kursowych i monograficznych, organizowała i prowadziła wszelkie typy zajęć

laboratoryjnych, seminaria oraz pracownie. Kwestiom dydaktycznym poświęcała zawsze wiele uwagi i czasu, pracując nieustannie nad doskonaleniem i poszerzaniem oferty dydaktycznej Zakładu, śledząc postępy studentów i wspierając doskonalenie umiejętności dydaktycznych swoich pracowników. Była opiekunem dużej rzeszy magistrantów oraz promotorem sześciu przewodów doktorskich. Prowadziła szkolenia dydaktyczne asystentów UJ, pod jej kierunkiem odbywali staże pracownicy krajowych i zagranicznych instytucji naukowych. Przez wiele lat uczestniczyła też w organizacji Olimpiad Biologicznych.

W swoim podejściu do współpracowników i studentów prof. Pogan była niezwykle zasadnicza. Nie tolerowała objawów lekceważenia obowiązków, wielki nacisk kładła na wzajemną życzliwość i szacunek, które w jej opinii powinny cechować wszystkich członków wspólnoty akademickiej. Możliwość studiowania i pracy na

Uniwersytecie Jagiellońskim stanowiła według niej specjalne wyróżnienie i tę postawę starała się wpoić także swoim uczniom i podopiecznym. Czynnie uczestniczyła w życiu uczelni, nie tylko rzetelnie wypełniając wszelkie stojące przed nią zadania, ale i uczestnicząc we wszelkiego rodzaju uroczystościach, nadzwyczaj bowiem ceniła sobie zwyczaje i tradycje uniwersyteckie, do których była niezmiernie przywiązana. Surową postawę w kwestiach zasadniczych Pani Profesor umiejętnie łączyła z pobłażliwością w sprawach mniejszej wagi, a także z wielką i szczerą życzliwością wobec studentów, uczniów i kolegów.

Za wybitne zasługi w działalności naukowej i dydaktycznej prof. Eugenia Pogan była wielokrotnie odznaczana, między innymi Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Medalem im. Władysława Szafera, medalem za działalność w Olimpiadach Biologicznych. Jej osiągnięcia naukowe były wielokrotnie

Ryc. 5. Prof. E. Pogan (pierwsza z prawej) na Ogólnopolskiej Konferencji Embriologów Roślin, Toruń-Bachotek, 20–23 września 1981 r.

Fig. 5. Prof. E. Pogan (first from the right) on Polish Conference of Plant-Embryologists, Toruń-Bachotek, 20–23 September 1981.

Ryc. 6. Profesor Eugenia Pogan i profesor Jan Kornaś, Kraków, 1993 r. (fot. E. Kuta).

Fig. 6. Professor Eugenia Pogan and professor Jan Kornaś, Kraków, 1993 (phot. E. Kuta).

wyróżniane Nagrodą Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, Nagrodą Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Nagrodą Komitetu Botanicznego Polskiej Akademii Nauk.

Po przejściu na emeryturę prof. Pogan, dopóki pozwalało jej na to zdrowie, studiowała bieżącą literaturę, prowadziła wymianę naukową, z życzliwością śledziła postępy swoich uczniów i współpracowników oraz służyła pomocą i radą wszystkim, którzy tego potrzebowali. Równocześnie bardzo zdecydowanie odcięła się od wszelkich spraw bieżących i wpływu na funkcjonowanie Zakładu, przyjmując postawę życzliwego obserwatora i doradcy wobec tych, którzy przejęli Jej obowiązki.

Śmierć prof. Pogan była dla nas wszystkich wydarzeniem niezwykle smutnym. Pani Profesor pozostanie w naszej pamięci jako wybitny uczyony i wychowawca, człowiek o ogromnej

wiedzy i wielkiej kulturze osobistej, osoba życzliwa, zawsze sprawiedliwa w ocenie innych ludzi i nieugięta w sprawach zasadniczych. Ludzi tego pokroju nigdy nie jest wielu, ich odejście zawsze budzi poczucie niepewetowanej straty.

Andrzej JOACHIMIAK

NAJWAŻNIEJSZE PUBLIKACJE NAUKOWE PROF. EUGENII POGAN:

- POGAN E. 1950. [Opracowanie kariologii 8 gatunków: *Cardamine impatiens*, *C. amara*, *C. opizii*, *C. trifolia*, *C. hirsuta*, *C. flexouosa*, *C. pratensis*]. W: SKALIŃSKA M. et al. Studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. *Acta Soc. Bot. Pol.* **20**: 45–68.
- BANACH E. 1950. Studies in karyological differentiation of *Cardamine pratensis* L. in connection with ecology. *Bull. Acad. Pol. Sci. Lett., Sér. B.: Sci. Nat.* **1950**: 197–211.

- BANACH-POGAN E. 1954. Karyological studies in species of *Dentaria* L. occurring in Poland. *Acta Soc. Bot. Pol.* **23**: 375–382.
- BANACH-POGAN E. 1955. Further cytological studies in *Caramidamine* L. *Acta Soc. Bot. Pol.* **24**: 275–286.
- BANACH-POGAN E. 1956. Karyological studies in *Parnassia palustris* L. *Acta Soc. Bot. Pol.* **25**: 675–679.
- SKALIŃSKA M., BANACH-POGAN E., WCISŁO H. et al. 1957. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. *Acta Soc. Bot. Pol.* **26**(1): 215–246.
- BANACH-POGAN E. 1958. Cytological studies in three species of the genus *Sedum* L. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **1**: 91–101.
- POGAN E. 1959. [Opracowanie kariologii 6 gatunków: *Thalictrum aquilegifolium* L., *Sedum alpestre* Vill., *Cortusa matthioli* L., *Erigeron uniflorus* L., *Bidens cernuus* L., *Bidens tripartitus* L.] W: M. SKALIŃSKA, R. CZAPIK, M. PIOTROWICZ et al. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms (Dicotyledons). *Acta Soc. Bot. Pol.* **28**: 487–529.
- POGAN E. 1961. [Opracowanie kariologii 4 gatunków: *Alisma plantago-aquatica* L., *Alisma lanceolatum* With., *Sieglingia decumbens* (L.) Lam., *Epipactis latifolia* (L.) All.] W: M. SKALIŃSKA, M. PIOTROWICZ, A. SOKOŁOWSKA-KULCZYCKA et al. Further addition to chromosome numbers of Polish Angiosperms. *Acta Soc. Bot. Pol.* **30**: 463–489.
- POGAN E. 1961. The origin of *Alisma lanceolatum* With. in light of karyological and morphological studies. *Acta Soc. Bot. Pol.* **30**: 667–718.
- POGAN E. 1962. Karyological studies in *Alisma* L. The origin and the karyotype evolution of *A. lanceolatum* With. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **5**: 1–28.
- POGAN E. 1963. Taxonomical value of *Alisma subcordatum* Rafin. and *Alisma triviale* Pursh. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **6**: 185–202.
- POGAN E. 1963. Taxonomical value of *Alisma triviale* Pursh. and *Alisma subcordatum* Rafin. *Can. J. Bot.* **41**: 1011–1013.
- POGAN E. 1965. Embryological studies in a triploid hybrid *Alisma*. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **8**: 11–19.
- SKALIŃSKA M., POGAN E. et al. 1966. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Sixth contribution. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **9**: 31–58.
- POGAN E. 1967. Cytotaxonomical remarks on two Asiatic representatives of *Alisma* L. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **10**: 185–193.
- POGAN E. 1967. Cytological mechanisms of speciation within the genus *Alisma* L. *Gen. Pol.* **8**: 167–171.
- POGAN E. 1968. *Alisma lanceolatum*, *A. plantago-aquatica*, *A. subcordatum*. W: IOBP chromosome number reports XVII. *Taxon* **17**: 419–422.
- SKALIŃSKA M., POGAN E., JANKUN A. et al. 1968. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Seventh contribution. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **11**: 199–224.
- POGAN E. 1970. Mechanizmy specjacji w obrębie rodzaju *Alisma* L. *Zesz. Nauk. WSR Krak.* **58**: 125–130.
- POGAN E. 1970. Poliploidy and Embryology. W: Die Bedeutung der Polyploide für die Evolution und die Pflanzenzüchtung. *Tagungsbericht der Deutschen Akademie der Landwirtschaftswissenschaften zu Berlin* **101**: 69–79.
- POGAN E. 1971. Karyological studies in a natural hybrid of *Alisma lanceolatum* With. × *Alisma plantago-aquatica* L. and its progeny. *Gen. Pol.* **12**: 219–222.
- POGAN E. 1971. [Opracowanie kariologii 2 gatunków: *Sedum sexangulare* L., *Juncus bulbosus* L.] W: M. SKALIŃSKA, A. JANKUN, H. WCISŁO et al. Studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Eight contribution. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **14**: 55–102.
- SKALIŃSKA M., POGAN E. et al. 1971. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Ninth contribution. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **14**: 199–213.
- POGAN E. 1972. Studies in *Eleocharis* R. Br. I. Chromosome numbers of *Eleocharis palustris* (L.) R. et S. and *Eleocharis uniglumis* (Link.) Schult. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **15**: 69–75.
- POGAN E., WCISŁO H. 1973. Studies in *Ranunculus ficaria* L. I. Karyological analysis of *R. ficaria* L. ssp. *bulbifer* (Marsden-Jones) Lawalrèe and *R. ficaria* L. ssp. *calthifolius* (Rehb.) Arcang. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **16**: 135–143.
- SKALIŃSKA M., POGAN E. 1973. A list of chromosome numbers of Polish Angiosperms. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **16**: 145–201.
- POGAN E., WCISŁO H. 1974. Studies in *Ranunculus ficaria* L. II. Further karyological studies. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **17**: 165–173.
- POGAN E. 1974. [Opracowanie kariologii 4 gatunków: *Hypericum perforatum* L., *Armeria maritima* (Mill.) Willd. subsp. *elongata* (Hoffm.) Bonnier, *Eleocharis palustris* (L.) R. et S. subsp. *palustris* Strandhede, *Goodyera repens* (L.) R. Br.] W: M. SKALIŃSKA, J. MAŁECKA, R. IZMAŁOW et al. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Tenth contribution. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **17**: 133–175.
- POGAN E., WCISŁO H. 1975. Studies in *Ranunculus ficaria* L. III. Karyotype analysis. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **18**: 79–99.
- POGAN E. 1976. [Opracowanie kariologii 4 gatunków: *Thalictrum minus* L., *Betonica officinalis* L., *Festuca drymeja* Mert. et Koch., *Carex remota* L.] W: M. SKALIŃSKA,

- A. JANKUN, H. WCISŁO et al. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Eleventh contribution. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **19**: 107–148.
- SKALIŃSKA M., POGAN E., CZAPIK R. et al. 1978. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Twelfth contribution. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **21**: 31–63.
- POGAN E., WCISŁO H., JANKUN A. 1980. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Part XIII. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **22**: 37–69.
- POGAN E., RYCHLEWSKI J. et al. 1980. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Part XIV. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **22**: 129–153.
- POGAN E., WCISŁO H. 1981. Studies in *Ranunculus ficaria* L. IV. Cyto-embryological studies. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **23**: 37–54.
- POGAN E., WCISŁO H. 1981. Studies in *Ranunculus ficaria* L. V. Cytoembryological analysis of *Ranunculus ficaria* L. subsp. *calthifolius* (Rchb.) Arcang. with B-chromosomes. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **23**: 83–96.
- POGAN E., CZAPIK R., JANKUN A., KUTA E. et al. 1982. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Part XV. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **24**: 91–126.
- POGAN E., WCISŁO H., IZMAIŁOW R., PRZYWARA L. et al. 1982. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Part XVI. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **24**: 159–189.
- POGAN E., WCISŁO H. 1981. Cytoembryological aspects of reduced seed setting in *Ranunculus ficaria* L. subsp. *bulbifer* (Marsden-Jones) Lawalręć. *Acta Soc. Bot. Pol.* **50**: 253–255.
- POGAN E., WCISŁO H. 1983. Studies in *Ranunculus ficaria* L. VI. Cytoembryological analysis of triploids from Poland. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **25**: 43–55.
- POGAN E., IZMAIŁOW R. et al. 1983. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Part XVII. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **25**: 57–77.
- POGAN E., WCISŁO H. 1983. A list of chromosome numbers of Polish Angiosperms II. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **25**: 103–172.
- POGAN E., CZAPIK R., JANKUN A. et al. 1985. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Part XVIII. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **27**: 57–74.
- POGAN E., JANKUN A., MAŁECKA J., WCISŁO H. et al. 1986. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Part XIX. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **28**: 65–85.
- POGAN E., WCISŁO H. 1986. Studies in *Ranunculus ficaria* L. VII. Additions to chromosome numbers. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **28**: 87–92.
- POGAN E., JANKUN A., TURALA-SZYBOWSKA K. et al. 1987. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Part XX. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **29**: 1–17.
- POGAN E., JANKUN A., WCISŁO H. et al. 1988. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Part XXI. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **30**: 119–136.
- POGAN E., JANKUN A., SAWICKA Z. et al. 1989. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Part XXII. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **31**: 1–17.
- POGAN E., WCISŁO H. 1989. Cytological investigations on *Hieracium pilosella* L. from Poland. I. Karyological studies. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **31**: 19–28.
- POGAN E., JANKUN A., WCISŁO H. et al. 1990. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Part XXIII. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **32**: 171–188.
- POGAN E., WCISŁO H. 1990. Chromosome numbers of Polish Angiosperms. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **32**: 1–169.
- POGAN E., JANKUN A., WCISŁO H. et al. 1991. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Part XXIV. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **33**: 25–43.
- POGAN E., WCISŁO H. 1995. Embryological analysis of *Hieracium pilosella* L. from Poland. *Acta Biol. Cracov., Ser. Bot.* **37**: 53–61.

ROCZNICE, JUBILEUSZE ANNIVERSARIES, JUBILEES

SERIA WYDAWNICZA „NASZE DRZEWA
LEŚNE” – W SETNĄ ROCZNICĘ URODZIN
STEFANA BIAŁOBOKA

‘Our Forest Trees’ editorial series in 100th
anniversary of Stefan Białobok

Profesor Stefan Białobok (Ryc. 1) urodził się 11 maja 1909 r. w Czernichowie koło Krakowa. Wychowywał się w Puławach, a po skończeniu studiów ogrodniczych w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie w roku 1933 został zatrudniony w Państwowym Instytucie Naukowym Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach. Dzięki stypendiom z Funduszu Kultury Narodowej miał możliwość zapoznać się